

Willemijn Calis, Louisa Kistemaker en Els Schutman

De schatkamer van Enschede

Kunst en cultuur zijn meer dan leuke, nutteloze franje. Ze zijn noodzakelijk om levendigheid te brengen in mensenlevens en steden. Daar moet in worden geïnvesteerd. Niet iedereen is het hiermee eens. Kunstsubsidies zullen door sommigen als een kolderieke uitwas van onze welvaartsstaat worden afgeschilderd. Waar iedereen zich wél in kan vinden, is dat een bruisende stad wel vaart bij een gevarieerd cultureel aanbod. Men kan zich Amsterdam moeilijk voorstellen zonder Rijksmuseum en Paradiso, maar wat de stad écht uniek maakt zijn de vele kleine theaters, festivalletjes, kunstuitingen en initiatieven die in elke wijk en op elke straathoek kunnen opduiken. De beleving van een stad zit hem in het gevoel dat er wat te ontdekken valt.

In het oosten des lands is dit niet anders. De regio Twente staat misschien niet direct bekend om haar culturele kapitaal. De dichter Willem Wilmink schreef in de jaren tachtig het gedicht *Textielstad* over zijn geliefde stad Enschede (Wilmink 1981), waarvan de eerste strofe luidt:

*Het is het eindpunt van de trein,
bijna geen mens hoeft er te zijn,
bijna geen hond gaat zover mee:
Enschede.*

Toch huizen hier een aantal prestigieuze gezelschappen als de Reisopera of het Orkest van het Oosten en heeft de AKI Academy of Art & Design een naam opgebouwd als een van de meest eigenzinnige kunstacademies van het land. In het voorwoord van de strategische visie die Citymarketing Enschede voor 2020 schreef, was creativiteit dan ook een van de kernwaarden op de agenda (Enschede Promotie 2011, 1).

De schatmeesters bij Robson / Vierkwart. Interview: Els Schutman, video: Around-Annebel met (v.l.n.r.) Annelien Dam, Wouter J. Kops, Els Schutman en Annebel Bunt. Fotografie: Martin Klein Schaarsberg

Levendige subcultuur

Uit deze visie spreekt dat de stad kunst en cultuur van meerwaarde acht. Om te kunnen floreren hebben de makers van kunst en cultuur ontwikkelruimte nodig, waar in vrijheid kan worden geëxperimenteerd. Laat ruimte nou een van de dingen zijn waar het oosten om bekendstaat, vooral afgezet tegen de enorme druk die op elke randstedelijke vierkante meter staat. Alleen ontbreekt soms de wil om genoeg ruimte ter beschikking te stellen aan de kunsten. Er is moed voor nodig om keuzes te maken die de strategische visie verwezenlijken.

Enschede heeft een bloeiend studentenleven en er bestaat al jaren een levendige subcultuur. Deze concentreert zich in de zogenoemde broedplaatsen, waar ondernemende kunstenaars en creatieve duizendpoten elkaar vinden. De stad kent een aantal van dat soort plekken, zoals Studio Complex, de Werkhaven of Stichting Vierkwart. Deze plaatsen zijn na jaren een vaste waarde en een belangrijke verbindende factor in de buurt geworden.

Ideeëngeneratie voor de schatkamer met de rich picture-methode door Louisa Kistemaker. © Schatkamer Enschede

Schatkamer Enschede

De Schatkamer Enschede is een burgerinitiatief van een groep Enschedeërs die de waarde(n) van culturele broedplaatsen wil laten zien. Door middel van een caleidoscoop aan verhalen wil ze invoelbaar maken hoe deze plekken een verrijking zijn voor de makers die er werken maar ook voor de bezoekers. Wat is er speciaal in Enschede, wat is er gaande? Het besef dat de stad een schat aan creativiteit herbergt, dat willen we bij de inwoners laten groeien. We nodigen hen uit om als 'Schatmeester' ook een plek op de kaart te zetten. Ook zoekt de schatkamer de samenwerking en verbinding met andere initiatieven, zoals debatcentrum Pakhuis Oost en wil hij uitdragen dat kunst en (sub)cultuur elke stad verrijken. Om die gedachte bij zoveel mogelijk mensen te brengen gaat Schatkamer Enschede dit jaar on tour! We trekken langs de geportretteerde plekken om de filmpjes per locatie feestelijk in première te laten gaan. Daaromheen organiseert de Schatkamer Enschede een verdiepend programma, waarin ruimte is voor dialoog. We laten het bruisen in het wilde oosten! Bent u er nog nooit geweest? Stap eens uit aan het eindpunt van de trein! •

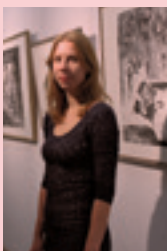
Meer informatie: www.schatkamerenschede.nl

Literatuur

Enschede Promotie (2011) *Grenzen verleggen: strategische visie Citymarketing Enschede 2020*. Enschede: Enschede promotie.
 Wilmink, W. (1981) *Twee meisjes in Twente*. Baarn: Bekadidact.

Maar pakweg een jaar geleden stonden er veranderingen op stapel. Er moest worden verhuisd, verbouwd en de huren gingen omhoog. Gemeente en woningbouwcorporaties hadden andere bestemmingen voor deze plekken en de dure grond, waardoor veel kunstenaars moesten verhuizen of mogelijk een veel hogere huur zouden moeten betalen. Dat leidde tot veel onzekerheid en commotie onder diegenen wier leven en werk zijn verweven met 'hun' broedplaats.

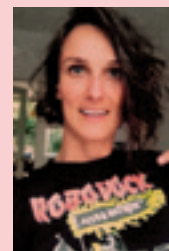
Enschede en Twente kampen al jaren met de zogenaamde *braindrain*. Jongeren verlaten vaak na hun studie aan de universiteit of hogeschool de regio. Om deze ontwikkeling te stoppen wordt er beleid gemaakt, zoals de strategische visie voor Citymarketing. Een goed cultureel klimaat en culturele diversiteit zijn voorwaarden om bewoners aan een stad of regio te binden en maken het ook voor toeristen interessant. Om die culturele diversiteit te laten groeien zijn er voldoende broedplaatsen nodig. Regelluwe zones waar ruimte is voor experiment. Broedplaatsen dragen bij aan de opwaardering van wijken. Maar hoe bepalen we de meerwaarde van deze broedplaatsen precies?

Willemijn Calis is autonoom kunstenaar, betrokken bij de organisatie van kunstfestivals in Enschede en naamgever en mede-initiator van de Schatkamer Enschede
 Fotografie: Weng Daosheng

Louisa Kistemaker is co-initiator van het participatieve dramacollectief Forumtheater Enschede en de Schatkamer Enschede
 Fotografie: Hiroko Tsuchimoto

Els Schutman is dramadocent op een middelbare school, zpp'er in creatieve projecten en co-initiator van het participatieve dramacollectief Forumtheater Enschede en de Schatkamer Enschede